

Adrian Stoleriu

Etičke i estetske dimenzije u suvremenoj kršćanskoj umjetnosti

Ova studija istražuje etičko-estetsku vezu u umjetničkoj interpretaciji te ističe karakteristike vizualnog prikaza sakralnih tema u suvremenoj umjetnosti. Krenuvši od ideje da je ljudsko biće predodređeno za moralni rast, slijedi zaključak kako je glavna svrha svakog umjetnika dostizanje savršenstva. To objašnjava konvergenciju ideja specifičnih za etiku i estetiku. Sagledavanje ljepote u kontekstu moralnih procesa novi je zadatak suvremenog umjetnika i aspekt na koji se treba osvrnuti. Općenito govoreći, u ljudskoj percepciji postoji estetska komponenta svakog moralnog čina, koja polazi od načela kako je sve ono što je dobro, ujedno i lijepo. Ljepota moralnosti predmet je koji je pobudio interes u mnogih mislilaca, od antičkih filozofa do kršćanskih teologa, koji su dali posve posebno značenje ovome pitanju. Prema tim vjerovanjima, ako dobrota i ljepota nisu jedno te isto, onda su zasigurno slične ili se preklapaju, iz čega ljepota proizlazi kao nužnost moralnog čina. Na taj način plod moralnog čina teži estetskim atributima. Razumijevanjem ovih načela vizualna umjetnost uvijek je iskazivala poseban stav spram njih te ih prikazivala na svoj način. Uz brojna umjetnička djela jasnog moralizirajućeg karaktera, umjetnost je iznjedrila, kroz svoju evoluciju, brojne slučajeve koji prikazuju manjak morala. Čini se kako je dvadeseto stoljeće postavilo temelje istinskog trenda, koji je sve prisutniji u suvremenim ostvarenjima: radi se o namjernom tretiranju određenih aspekata religijskog života na ironičan, satiričan, uvredljiv, karikaturlan ili čak blasfemičan način. Ovaj skup kontradiktornih reakcija u suvremenim umjetničkim trendovima teži postati elokventna ekspresija nove normalnosti, reflektirajući imperativnu nužnost suvremenih umjetnika da se izraze na najoriginalniji mogući način. Kao rezultat novog ideala, suvremeni umjetnik više nema potrebu pribjeći tradicionalnim hijerarhijama unutar estetskih kategorija: ružno, groteskno i trivijalno predstavljaju jednako održivu kreativnu opciju, možda i pristupačniju od ljepote, uzvišenosti ili gracioznosti. Primjeri navedenih umjetničkih opcija mogu se pronaći u stvaralaštvu prošlih desetljeća, u kojem uočavamo uporabu nekonvencionalnih, šokantnih, besramnih, opscenih, bestidnih ili bogohunih izražajnih sredstava, ne samo u umjetnosti inspiriranoj religijom. Prema našem mišljenju, to stvara nestabilan temelj za umjetnost budućnosti. Stoga, iz estetskoga gledišta, zaključak upućuje na preokret u odnosu estetskih kategorija lijepog i uzvišenog: pojava ružnog i običnog. Čini se kako suvremena umjetnost pokazuje interes za spomenute kategorije, koje umjetniku otvaraju nove kreativne perspektive. Stoga ova studija ističe najvažnije značajke suvremenih umjetničkih ostvarenja inspiriranih religijom, zajedno s imenima nekih od najreprezentativnijih umjetnika koji se bave ovim idejama. Naposljetku, smatramo da se naše društvo danas nalazi u trenutku krize: s jedne strane, u potpunosti se osjeća utjecaj laicizma i indiferentnosti spram fenomena religioznosti, dok se, s druge strane, osjeća - barem u umjetnosti - jačanje interesa za religijske teme kao i za ideju religioznosti, iako još postoje brojni trenuci pomutnje i neuspjeha. Ova ideja nanovo otvara put za diskusiju o mogućnosti umjetnosti da ponudi dobre modele te da predloži optimističan put za moralnu evoluciju društva.